

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
The Roles of Village and Sub-district Headmen in Ban Pho District,
Chachoengsao Province

ศิวเวท พลานนท์¹, พัฒน์ศิณ สำเร็จรัมย์²

Siwawet Palanon¹, Patsin Samroengram²

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา^{1,2}

Faculty of Public Administration, Nakhon Ratchasima College^{1,2}

Corresponding author, e-mail: Siwawet @gmail.com¹

Received: July 09, 2026; **Revised:** July 13, 2026; **Accepted:** July 24, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรรมการหมู่บ้าน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 321 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (one way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยพบว่าด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 2. ผู้นำชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาท; กำนันและผู้ใหญ่บ้าน; ผู้นำชุมชน; อำเภอบ้านโพธิ์; จังหวัดฉะเชิงเทรา

Abstract

The research purposes were 1) to study the level of roles of village and sub-district headmen in Ban Pho District, Chachoengsao Province, and 2) to compare the roles of village and sub-district headmen in Ban Pho District, Chachoengsao Province, classified by the personal factors. The population was the community leader living in the area of the Ban Pho District, Chachoengsao Province; the sample group was the 321 people. The research instrument was the rating scale questionnaire. The data analysis statistics were the percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (one way ANOVA).

The research findings were: 1) The roles of village and sub-district headmen in Ban Pho District, Chachoengsao Province, found the overall was at high level; when descending mean were includes Civil defense is the most important area, and 2) the community leader with different gender, education levels, and occupations had opinions the roles of village and sub-district headmen did not different.

Keywords: roles; village and sub-district headmen; community leader; Ban Pho District; Chachoengsao Province

บทนำ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำแหน่งที่มีอยู่คู่กับสังคมและการปกครองของไทยมาอย่างยาวนาน มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการรักษาความสงบเรียบร้อย การแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน การอำนวยความสะดวก ดูแลความเป็นอยู่ทุกข์สุขของราษฎร เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายของรัฐ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน การจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ของประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ปฏิรูปการปกครอง ระดับตำบล หมู่บ้าน โดยได้กำหนดให้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองในระดับ ท้องที่ มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ การป้องกันการโจรกรรมและผู้ร้าย และ กำหนดให้มีผลประโยชน์ตอบแทนบ้าง เช่น สิ้นลดค่านา ภาษีไม้ไผ่ ค่าเหยียบหย้าที่นาราชวร เป็นต้น ความมุ่งหมายก็เพื่อให้บุคคลที่ราษฎรเลือกเข้ามา ได้มีหน้าที่ดูแลดำเนินงานของตำบล หมู่บ้าน ให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อย ช่วยงานทางราชการในการสอดส่อง ดูแลทุกข์สุขของราษฎร ตลอดจนช่วยเร่งรัด จัดเก็บภาษีอากร และผลประโยชน์ของแผ่นดินที่สมควรได้จากราษฎรโดยธรรม การปฏิรูปในครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองจากระบบการปกครองแบบกึ่งเมืองแต่เดิม มาสู่ ระบบการปกครองแบบใหม่ที่เรียกว่าเทศาภิบาล การปกครองแบบเทศาภิบาลนี้เป็นการปกครองที่ดึงเอา อำนาจการปกครองท้องถิ่นเข้ามาไว้ในส่วนกลางอย่างเป็นระเบียบ โดยมีมณฑลเทศาภิบาลเป็นเขตการ ปกครองที่ใหญ่ที่สุด รองลงไปได้แก่จังหวัดต่างๆ และภายในแต่ละจังหวัดได้มีการแบ่งเขตออกเป็นอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ตามลำดับ สำหรับการดำเนินการในระยะแรกสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้ทรง จัดการปกครองในพื้นที่ระดับมณฑลและจังหวัดก่อน ด้วยการส่งข้าหลวงออกไปประจำตามมณฑล และจังหวัดต่างๆ เพื่อดำเนินการปรับปรุงระเบียบในการบริหารราชการให้เป็นแบบแผนเดียวกันทั่ว ราชอาณาจักร (สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย, 2561)

จากการปรับปรุงการปกครองดังกล่าว ทำให้ตำบลและหมู่บ้านกลายเป็นหน่วยการปกครองที่มี พื้นที่และขอบเขตที่ชัดเจน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่ทางการใช้ในการดึงคนในระบบไพร่ที่สังกัด มูลนายต่างๆ ให้เข้ามาเป็นพลเมืองที่เท่าเทียมกันของรัฐสมัยใหม่ โดยสังกัดอยู่ในเขตการปกครองที่มี พื้นที่ชัดเจน ภายใต้การปกครองของผู้ใหญ่บ้านและกำนันตามลำดับ ซึ่งตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและกำนันที่ ทรงจัดขึ้นใหม่นั้น ไม่ได้ทรงส่งข้าหลวงจากส่วนกลางไปทำการปกครองอย่างเช่นที่กระทำในระดับมณฑล จังหวัด และอำเภอ แต่ได้ดึงเอาคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองรูปแบบใหม่นี้ ด้วยการให้ ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งกันขึ้นเอง ในปัจจุบันนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังคงมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในเขตการ ปกครองที่เรียกว่าตำบลและหมู่บ้าน โดยต้องรับผิดชอบงานของกระทรวงมหาดไทยและของทุกกระทรวง

ทบทวน กรม ที่นำลงไปปฏิบัติในตำบล หมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นกลไกสำคัญ ที่จะทำให้งานของทางราชการบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งยังทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขความเดือดร้อนเมื่อเกิดภัยพิบัติหรือคนในชุมชนยังจำเป็นต้องมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ทำหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบลอย่างใกล้ชิด อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้น นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แล้ว ก็ยังมีระเบียบกฎหมายอื่นๆ อีกจำนวนกว่า 60 ฉบับ ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ให้เป็นความรับผิดชอบของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ยังคงใช้เป็นหลักในการปกครองท้องที่ในระดับตำบลและหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง ก็เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในรายละเอียดต่างๆ เท่านั้น แต่สาระสำคัญของการปกครองก็ยังมีได้เปลี่ยนแปลงไปมากมายแต่อย่างใด โดยเฉพาะโครงสร้างการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน (พัฒนศิลป์ สำเร็จรัมย์, 2560)

อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ของกำนันตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ คือ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย การเรียกประชุม อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคนเดินทาง อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาบัญชีสำมะโนครัวและทะเบียนบัญชีของรัฐบาล อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับภาษีอากรอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา เป็นต้น อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นๆ ที่ระบุว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เช่น อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกฎหมายการทะเบียนต่างๆ อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาและบำรุงสิ่งที่ป็นกิจการสาธารณประโยชน์ อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำรุงส่งเสริมอาชีพของราษฎร และรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา โดยเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การสืบสวน รวมทั้งช่วยเหลือเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือตามหมายจับ หมายค้นที่ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ ที่ไม่ได้กำหนดเป็นกฎหมาย เป็นอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสถานะความเป็นผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ไม่ใช่หน้าที่ที่มีลักษณะเป็นทางการ แต่เป็นหน้าที่ที่ปฏิบัติด้วยความเคยชินและได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากราษฎร อำนาจหน้าที่เหล่านั้น ได้แก่ การชำระคดีความในชนบทที่อยู่ห่างไกล ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะกำนันผู้ใหญ่บ้าน มักเป็นที่เคารพเชื่อถือของคนในท้องถิ่น เมื่อมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความแ่งหรือความอาญา หรือไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ในขั้นต้นก็มักจะนำความมาให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านชำระความให้แทบทุกคดีไป การไกล่เกลี่ยชำระคดีความในลักษณะเช่นนี้ไม่มีกฎหมายรองรับ จึงไม่มีการบังคับว่าคู่กรณีจะต้องปฏิบัติตาม ถ้าเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายก็จะเลิกแล้วกันไป แต่ถ้ายังไม่เป็นที่พอใจก็ดำเนินความต่อไปกันเองยังโรงศาล ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ไม่นิยมให้เรื่องไปถึงโรงศาล เพราะมีไม่ความสะดวกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเงินทองและเวลาที่ต้องไปให้การที่ศาล ชาวบ้านจึงมักจะประนีประนอมยอมความตามการไกล่เกลี่ยและชำระความของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำนาจที่เกี่ยวข้องกับงานสังคมและพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน ดังเช่นการเป็นประธานหรือหัวหน้าในพิธีการ งานประเพณี งานบุญและงานสังคมต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายอีกมากมาย ซึ่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของประชาชนทุกด้าน ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น งานสังคมสงเคราะห์ แต่งงาน หย่าร้าง งานบวช ฯลฯ ล้วนแต่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น

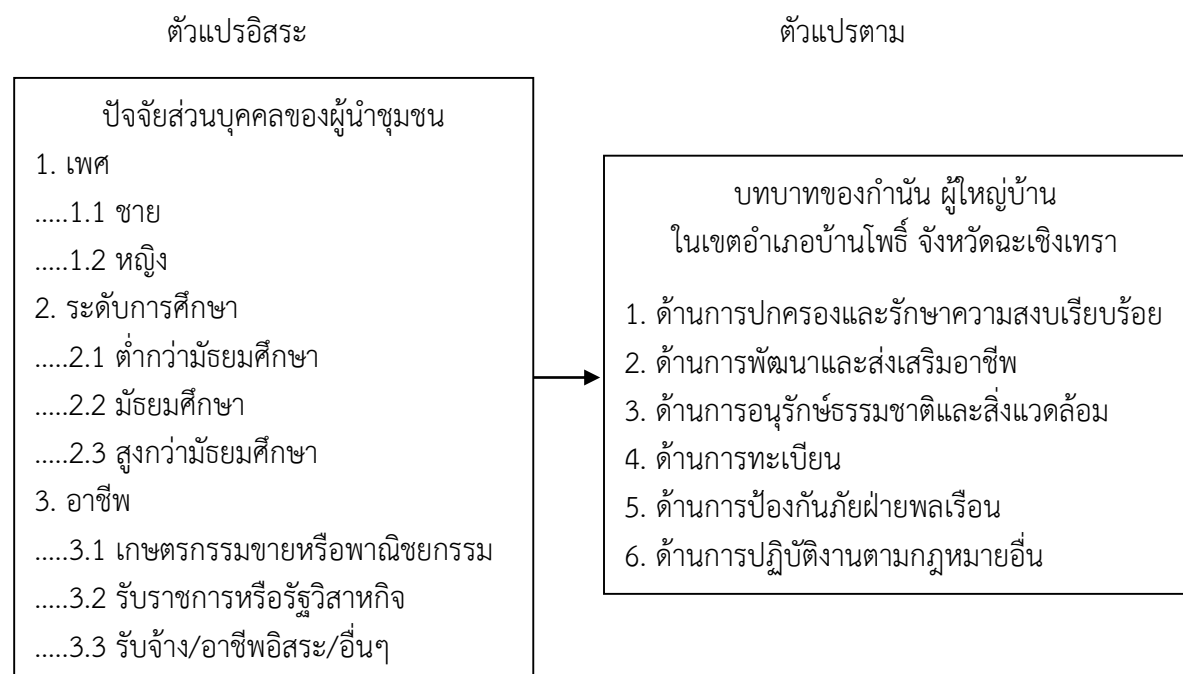
จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความคาดหวังต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำชุมชนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามที่กฎหมายกำหนด อาจมีข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรรมการหมู่บ้าน จำนวน 1,606 คน (ที่ว่าการอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรรมการหมู่บ้าน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 321 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 บทบาทของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการทะเบียน 5) ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และ 6) ด้านการปฏิบัติงานตามกฎหมายอื่น โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยหาดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Objective-item Congruence (IOC)) ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (Hambleton, 1980) จากนั้นตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้นำชุมชนที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.95 ตามเกณฑ์ยอมรับ (Cronbach, 1951)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรด้วยตนเอง และได้รับคืนแบบสอบถาม จำนวน 321 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 192 คน (ร้อยละ 59.81) รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 129 คน (ร้อยละ 40.19) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 129 คน (ร้อยละ 40.18) รองลงมามีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 104 คน (ร้อยละ 32.39) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรหรือพาณิชยกรรม จำนวน 138 คน (ร้อยละ 42.99) รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง อาชีพอิสระ และอาชีพอื่นๆ จำนวน 111 คน (ร้อยละ 34.59)

2. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการศึกษา บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($M = 3.62$, $SD = 0.35$) ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอบ้านโพธิ์		ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
		M	SD		
1	ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	3.56	0.41	มาก	5
2	ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ	3.53	0.45	มาก	6
3	ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.66	0.37	มาก	2
4	ด้านการทะเบียนต่างๆ	3.61	0.40	มาก	4
5	ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	3.69	0.38	มาก	1
6	ด้านการปฏิบัติงานตามกฎหมายอื่น	3.63	0.39	มาก	3
รวม		3.62	0.35	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.62$, $SD = 0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ($M = 3.69$, $SD = 0.38$) รองลงมา ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($M = 3.66$, $SD = 0.37$) ด้านการปฏิบัติงานตามกฎหมายอื่น ($M = 3.63$, $SD = 0.39$) ด้านการทะเบียนต่างๆ ($M = 3.61$, $SD = 0.40$) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ($M = 3.56$, $SD = 0.41$) และด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ($M = 3.53$, $SD = 0.45$) ตามลำดับ

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผู้วิจัยวิเคราะห์เป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ได้แก่ การกำกับ ดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ รายงานหรือแจ้งความเมื่อทราบว่ามีกระทำความผิดกฎหมายหรือสงสัยว่าจะเกิดเหตุขึ้นในหมู่บ้าน และการตรวจตรา จัดการและรักษาทรัพย์สินหรือสิ่งสาธารณประโยชน์ 2) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนด้านความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของราษฎรในชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่ม

อาชีพในชุมชน และการดูแลรักษาผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพของราษฎร 3) ด้านการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ได้แก่ ดำเนินการเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการกระทำผิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมตามกฎหมายหรือตามระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง และดูแล พื้นที่ป่าไม้ในความรับผิดชอบ เมื่อมีการบุกรุก ตัดไม้ทำลายป่าหรือการกระทำผิดต่างๆ ได้รายงานต่อส่วน งานที่รับผิดชอบ 4) ด้านการทะเบียนต่างๆ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มากที่สุด ได้แก่ การแจ้งผู้มีอายุครบตามกฎหมายเพื่อรับการเกณฑ์ทหาร การรับรองผู้ขออนุญาตมีและ ใช้อาวุธปืนแก่บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตรับผิดชอบ และการแจ้งผู้มีอายุครบตามกฎหมายเพื่อไปยื่นขอ ทำบัตรประจำตัวประชาชน 5) ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าบทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ได้แก่ สำรวจความเสียหายจากภัยธรรมชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของ ทางราชการ การรวบรวมกลุ่มประชาชนและอาสาสมัครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแจ้ง เตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย 6) ด้านการปฏิบัติงานตามกฎหมาย อื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ได้แก่ มีตรวจตราดูแลที่ดินของรัฐ มิให้ผู้ใดเข้าไปทำลายหรือกระทำการอันใดต่อที่ดินของรัฐ ช่วยเหลือ เจ้าพนักงานที่ดินในการรับจัดที่ดิน ออกหนังสือสำคัญ หรือโฉนดที่ดิน การโอน การซื้อขาย และการช่วยเหลือทางราชการดูแลรักษาที่สาธารณะ อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในชุมชน จึงมีความใกล้ชิดและผูกพันกับคนในชุมชน จึงส่งเสริมการปฏิบัติงานได้รับความร่วมมือจากประชาชน และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิฑูรย์ เพ็ญผุด (2559) ที่ได้ ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปกครองท้องที่ตำบลศาลาลัย อำเภอสาม ร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปกครองท้องที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับสูง

ผลการวิจัยในครั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รองลงมา ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านอื่นๆ ด้านการ ทะเบียนต่างๆ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ตามลำดับ โดยผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขต อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ สมชาติ เรืองภาว (2560) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ในเขตอำเภอสรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตอำเภอสรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการรักษาความสงบเรียบร้อยโดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการกำกับ ดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ รองลงมา รายงานหรือแจ้งความเมื่อทราบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายหรือสงสัยว่าจะเกิดเหตุขึ้นในหมู่บ้าน การตรวจตราจัดการและรักษาทรัพย์สินสมบัติหรือสิ่งสาธารณประโยชน์ การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันทุกข์ภัยของราษฎรในหมู่บ้าน ดำเนินการหรือจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และจัดทำบัญชีสำมะโนครัวของหมู่บ้าน

1.2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ วิภา รุ่งจรัส (2560) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการสนับสนุนด้านความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของราษฎรในชุมชน รองลงมา การส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน การดูแลรักษาผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพของราษฎร การให้คำปรึกษาและช่วยเหลือการประกอบอาชีพของราษฎรในชุมชน การประสานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพของราษฎรในชุมชน และการประสานเพื่อหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพของราษฎรในชุมชน

1.3 ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ พรณภัทร วิระทูล (2559) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการดำเนินการเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการกระทำผิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมา การช่วยเหลือในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมตามกฎหมายหรือตามระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง ดูแลพื้นที่ป่าไม้ในความรับผิดชอบ เมื่อมีการบุกรุก ตัดไม้ทำลายป่าหรือการกระทำผิดต่างๆ ได้รายงานต่อส่วนงานที่รับผิดชอบ ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าอนุรักษ์ในเขตท้องที่ และการประสานดำเนินการดูแลรักษาธรรมชาติและป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบให้อยู่ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์

1.4 ด้านการทะเบียนต่างๆ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อภินันท์ คำเจริญ (2559) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ในเขตพื้นที่อำเภออุทอ และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้านการทะเบียนต่างๆ อยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการแจ้งผู้มีอายุครบตามกฎหมายเพื่อรับการเกณฑ์ทหาร รองลงมา การรับรองผู้ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนแก่บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตรับผิดชอบ การแจ้งผู้มีอายุครบตามกฎหมายเพื่อไปยื่นขอทำบัตรประจำตัวประชาชน เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด การตายและการย้ายที่อยู่ และสำรวจ จัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณ

1.5 ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ พรนภทร วิระทูล (2559) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการสำรวจความเสียหายจากภัยธรรมชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของทางราชการ รองลงมา การรวบรวมกลุ่มประชาชน และอาสาสมัครเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แจ้งเตือนภัยและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย ประสานงานในชุมชนเพื่อให้ความช่วยเหลือเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือให้แก่ประชาชนในพื้นที่ตามความจำเป็นเร่งด่วนอย่างเป็นธรรม

1.6 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการตรวจตราดูแลที่ดินของรัฐมิให้ผู้ใดเข้าไปทำลายหรือกระทำการอันใดต่อที่ดินของรัฐ รองลงมา ช่วยเหลือ เจ้าพนักงานที่ดินในการรับจัดที่ดินออกหนังสือสำคัญ หรือโฉนดที่ดิน การโอน การซื้อขาย การช่วยเหลือทางราชการดูแลรักษาที่สาธารณะอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และการสำรวจโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง ที่ดิน ที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้นำชุมชน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้นำในชุมชนซึ่งปฏิบัติงานในเพื่อชุมชนทั้งงานที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่ต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ พรเทพ โพธิ์ศรีศาสตร์ (2559) ที่ได้ศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตอำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตอำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนที่เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตอำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นชุมชนชนบทเหมือนกัน วิถีชีวิตของประชาชนมีลักษณะคล้ายกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทในการจัดทำบัญชีสำมะโนครัวของหมู่บ้านให้มากยิ่งขึ้น
 - 1.2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทในการประสานเพื่อหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพของราษฎรในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น
 - 1.3 ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทในการประสานดำเนินการดูแลรักษาธรรมชาติและป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบให้อยู่ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์ให้มากยิ่งขึ้น
 - 1.4 ด้านการทะเบียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทในการสำรวจ จัดทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตัวรูปพรรณให้มากยิ่งขึ้น
 - 1.5 ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือให้แก่ประชาชนในพื้นที่ตามความจำเป็นเร่งด่วนอย่างเป็นธรรมให้มากยิ่งขึ้น
 - 1.6 ด้านหน้าที่ตามกฎหมายอื่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทในการการสำรวจโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้าง ที่ดิน ที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีให้มากยิ่งขึ้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 - 2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 - 2.3 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

เอกสารอ้างอิง

- ที่ว่าการอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. (2566). *ข้อมูลประชากร*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://banphocity.go.th/>
- พรเทพ โพธิ์ศรีศาสตร์. (2559). บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด. *ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พรนภัทร วิระทูล. (2559). การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด. *ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พัฒนศิณ สำเร็จรัมย์. (2560). *ความคาดหวังของกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับบทบาทตามกฎหมายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559*. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2457). พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 31, หน้า 229.
- วิฑูรย์ เผือกผุด. (2559). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปกครองท้องที่ตำบลศาลาลย์ อำเภอสามร้อยยุด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

- วิภา รุ่งจรัส. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมชาติ เรืองภาว. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กระทรวงมหาดไทย. (2561). คู่มือปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- อภินันท์ คำเจริญ. (2559). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ในเขตพื้นที่อำเภออุ้มทอง และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
-